

Nieuwsbrief van de Vrienden | Februari 2025

Object in de kijker

De slag om Tunis: Keizerlijke propaganda tussen de pracht van Granvelle's tuintapijten

Het was een blikvanger in het Mechels stadhuis, werd een topstuk van 'ons' Hof van Busleyden, en is nu een middelpunt van de tentoonstelling *Eeuwige Lente* in het souterrain van ons stadsmuseum.

Maar met de lente heeft het tapijt *De slag om Tunis* niet veel te maken. Met zijn indrukwekkend formaat van 3 meter 65 hoog en 5 meter 75 breed is het tapijt een geslaagd stuk propaganda voor de imperiale macht van Keizer Karel.

Uit de geschiedenis weten we dat Karel V, zoals de meeste Habsburgers na hem, een ervvijand had in de koningen van Frankrijk. Ook is bekend dat hij in het Duitse Keizerrijk oorlog voerde tegen een aantal (keur)vorsten die hadden gekozen voor de nieuwe, Lutherse, confessie.

Minder bekend is de oorlog die Karel uitvocht met Suleiman, de sultan van de Turken. Hierbij vocht Karel voor de Christenheid, maar ook de Habsburgse belangen stonden op het spel. Zijn zwager Lodewijk was gesneuveld in een oorlog met de Turken om Hongarije en in 1529 stond Suleiman met zijn troepen voor Wenen. Daar wist een inderhaast bijeengebracht leger met onder meer een afdeling haakbusschietters uit Vlaanderen hem tegen te houden. Nog geen vijf jaar later gooide de Turkse sultan het over een andere boeg. Zijn stadhouder in Algiers, de bij Christenen beruchte zeerover Chaireddin Barbarossa kreeg de opdracht het nog onafhankelijke Tunis te veroveren. Dat lukte, en in 1534 viel de verdreven sultan van Tunis Karel te voet in Brussel. Een als gift meegenomen kameel baarde er veel opzien. Voor de keizer een uitgelezen kans om, versterkt met een lokale bondgenoot, Suleiman de voet dwars te zetten. Hij bracht een forse oorlogsvloot met 400 schepen en een dertigduizend soldaten bijeen, waaronder Spanjaarden, Portugezen en Italianen, maar ook een afdeling Vlaamse boogschutters. In 1535 veroverde hij zo het kustfort *La Goulette* en vervolgens de achter een binnenmeer gelegen stad Tunis. Daar werden veel christenslaven bevrijd en er werd ook nietsontziend gemoord en geplunderd.

Karel kende de propagandistische waarde van deze overwinning. Hij had al bij voorbaat enkele kunstenaars meegenomen om de krijgstoct in beeld te brengen en enkele jaren later bestelde hij, onder anderen bij Jan Cornelisz. Vermeyen, oud-hofschilder van Margareta van Oostenrijk, een reeks van twaalf tapijten over *De slag om Tunis*. Vermeyen en zijn collega's maakten de cartons; de bekende Brusselse tapijtwever Willem de Pannemaker zorgde voor de uitvoering.

Pas na acht jaar, in 1554, was de reeks voltooid. Karel V, die het jaar erop afstand deed van de troon, heeft er dus nauwelijks plezier van gehad.

Maar er was nog iemand die roem wilde vergaren met *De slag om Tunis*. Dat was Antoine Perrenot de Granvelle; de sluwe maar ook kunstminnende raadgever van de Habsburgers in de Nederlanden die het tot

Kardinaal van Mechelen zou schoppen. Zijn vader Nicolas was raadsheer en diplomaat in dienst van Karel geweest – hij had hem vergezeld op de tocht naar Tunis. Voor zoon Antoine voldoende reden om een kopie te bestellen van het tapijt dat een soort samenvatting uitbeelde van de zeeslag bij La Goulette en de inname van Tunis.

Zo zijn we beland bij het tapijt dat schittert op de tentoonstelling *Eeuwige Lente*. Het is daar het enige tapijt uit Mechels bezit. Granvelle had deze kopie laten voorzien van zijn familiewapen en een prominent zeil – in het Spaans een *Gran Vela* - dat rechts vooraan wordt gehesen op een met bevrijde christenen gevuld schip. In de kajuit ervan ontwaren we de keizer zelf, met een gezelschapsdame. Karel is ook nog te zien op het galjoen iets links van het midden onder de vlag bij de grote mast. Daar zou ook zou Nicolas Granvelle zijn afgebeeld.

Het tapijt blijkt dus een soort stripverhaal *avant la lettre* te zijn: we zien rechtsboven de zeeslag in de golf van Tunis; vooraan centraal op het doek de zeeslag bij en inname van het fort *La Goulette*; tenslotte in het midden bovenaan de verovering van de stad Tunis.

Ook Granvelle heeft niet lang plezier gehad van zijn tapijt. Het kwam gereed in 1566, het jaar van de Beeldenstorm, en heeft waarschijnlijk nooit gehangen in Granvelle's Mechels paleis, het Hof van Savoye. In de achttiende eeuw kwam het in bezit van een Franse adellijke familie, die het in 1957 liet veilen. Een alert Mechels stadsbestuur onder leiding van burgemeester Spinoy kocht het toen aan.

Jarenlang hing het tapijt in de kolommenzaal van het stadhuis. In 2018 ging *De slag om Tunis* deel uitmaken van de collectie van het Hof van Busleyden.

Een topstuk van ons museum, dat zich tot eind maart, zoals in de 16de eeuw, omringd weet door de tapijten van renaissance-tuinen en vele andere kunststukken uit het bezit van Granvelle.

Rogier Chorus